

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

ОСВІТА У ХХІ СТОЛІТТІ: ШЛЯХИ РОЗВИТКУ

Випуск 1

*Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції
“Ціннісні пріоритети освіти у ХХІ столітті:
інтеграція, творчість, інновації”
м. Київ, МАУП, 22 травня 2009 р.*

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2010

Редакційна колегія:

Головатий М. Ф., д-р політ. наук, проф. — головний редактор

Туриніна О. Л., канд. психол. наук, проф. — відповідальний редактор

Видання здійснене в рамках проекту “Наукові праці МАУП”

Освіта у ХХІ столітті: шляхи розвитку / МАУП. — К.: ДП «Видавничий
О-72 дім «Персонал», 2010 —

Вип. 1 : Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції “Ціннісні пріоритети освіти у ХХІ столітті: інтеграція, творчість, інновації”, м. Київ, МАУП, 22 трав. 2009 р. / редкол. : М. Ф. Головатий (голов. ред.), О. Л. Туриніна (відп. ред.). — 244 с. : іл. — Бібліогр. в кінці ст.

У збірнику подано статті учасників Міжнародної науково-практичної конференції “Ціннісні пріоритети освіти у ХХІ ст.: інтеграція, творчість, інновації”, присвяченої найважливішій проблемі сьогодення — розвитку освіти в Україні. Статті охоплюють широкий діапазон наукових досліджень українських учених.

Для науковців, освітян, державних службовців, політиків, викладачів і студентів, а також усіх, хто цікавиться розвитком української освіти.

ББК 74.04(4УКР)я43

ЗМІСТ

Болотська О. А. Сучасні аспекти формування жінки-лідера	5	Мартинюк Н. С. Развитие творческого потенциала личности преподавателя в условиях интегративных процессов в образовании	81
Якібчук М. І. Роль профспілок у розбудові української національної освіти у ХХ ст.	9	Листопад О. В. Авторські школи як засіб запровадження освітніх інновацій	84
Сурмин Ю. П. Революція в освіті: сутність, проблеми реалізації та наслідки.....	15	Артёмцев О. В. Мобільність в освіті Європейського Союзу: пошуки, перспективи, проблеми	88
Головатий М. Ф. Українська освіта в умовах соціальних трансформацій: проблема вибору моделі і векторів розвитку	31	Касьянова С. П. Системність пріоритетів національної освіти перед викликами глобалізації.....	94
Баєва О. В. Детермінанти конкурентоспроможності вищих навчальних закладів недержавної форми власності в умовах системної кризи.....	35	Соколовська К. М. Роль українознавчих дисциплін у підготовці нової генерації управлінців	99
Чернуха Н. М., Чернуха Г. С. Виховання толерантності в процесі підготовки фахівців у сучасних соціокультурних умовах	39	Домбровська Л. Ф. Модернізаційні процеси в галузі вищої освіти — важливий чинник державотворення в Україні (з досвіду викладання історичних дисциплін)	102
Міхатуліна О. М. Інноваційні форми навчання в системі вищої юридичної освіти.....	43	Львовичкіна А. М. Інноваційні методи викладання дисциплін екологічного циклу	105
Беспала Н. О. Освіта і система оподаткування в Україні ...	48	Романовська Л. І. Організація культурного дозвілля школярів як пріоритетний напрям роботи дитячих громадських об'єднань	112
Лазоренко Л. В. Способи підвищення ефективності викладання бізнес-дисциплін	56	Мазур Т. С. Використання модульного середовища під час вивчення англійської мови у ВНЗ.....	118
Науменко Т. Умови і напрями інформатизації дошкільної освіти	62	Виноградна В. О. Стереотипи мовної поведінки сучасної молоді	120
Руденко Л. С. Проблема впливу соціокультурного середовища на процес становлення особистості в українській педагогічній спадщині.....	66	Роменкова О. П., Чернуха Г. С. Формування соціокультурної компетенції учнівської молоді	123
Сніцар І. В. Удосконалення змісту навчального матеріалу з англійської мови.....	69	Глушко Л. О. Гендерна ідентичність школярів	126
Домніч В. Г. Інтеграційна реформа вищої освіти у європейському просторі	71	Кругляк М. С. Особливості виховної роботи в сучасних соціокультурних умовах.....	132
Найдьонов І. М. Інтерактивне навчання в системі підготовки менеджера.....	77	Пантюхін В. О., Чернуха Г. С. Стандартизація та перспективи розвитку вищої освіти в Україні	136

ВИХОВАННЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У СУЧАСНИХ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ УМОВАХ

Освіта у XXI столітті: шляхи розвитку, вип. 1, 2010, 39–42

Нині в умовах прискорених і поглиблених змін у суспільстві, науці та культурі перед теорією та практикою освіти і самоосвіти стоїть важливе завдання — осмислити динамічні зміни, зробити вибір цінностей, знань та переконань, способів та методів діяльності, які зможуть забезпечити людині толерантність, здатність розв'язувати проблеми свого життя, свого професійно-особистісного становлення не агресивно, а розумно.

Виклик сучасного часу — освіта не на все життя, а освіта через все життя — спонукає людину до порозуміння, діалогу, розвитку, самовдосконалення, робить ці складові значущими для само-реалізації людини.

Варто відмітити, що проблема зазначеного вище постає за відсутності реальних умов і механізмів реалізації толерантності, її гуманістичної сутності, яка протистоїть агресивності, насиллю, технократичній ідеології, що призвели на нашій планеті глобальні кризи та катастрофи.

Зауважимо, сучасна картина світу на даний момент представлена як інтеграційна цілісність, багатомірна, динамічна, метафорична за способом відображення відносин між людиною та світом. Без сумніву, ставлення людини до світу включає в себе не тільки раціонально-логічні, а й емоційно ціннісні складові.

Як свідчить життєва практика останніх років, одним із найбільш продуктивних шляхів осмислення просторово-часових та сутнісних вимірів життя є гуманітарна освіта, звернена передусім до духовних можливостей людини, її морально-етичного та художньо-естетичного розвитку.

Освіта відкриває широкі можливості кожній людині для досягнення найвищих вершин свого особистісного розвитку та саморозвитку. Оскільки гуманітарні знання спрямовані на обґрунтування, трактовку та інтерпретацію буття, саме тому вони виступають як ціннісно-суттєве засвоєння та відтворення людського буття. Отже, головним для гуманітарної освіти є трактування сенсу людського буття та розуміння його багатомірності.

Зазначимо, гуманітарна освіта формує ставлення людини до свого життя як найвищої цінності і до життя іншої людини як до зустрічі, як до події та становлення толерантності.

Гуманітарна освіта спрямована на гідність інтелекту та моралі, на збереження цілісності та гармонії внутрішнього світу людини. Саме гуманітарна освіта є одним із найважливіших засобів долучення людини до духовних і загальнолюдських цінностей.

У сучасному непростому, суперечливому соціумі до загальнолюдських цін-

ностей належать: здоров'я, цікава робота, щасливе сімейне життя, матеріально забезпечене життя, наявність хороших і вірних друзів, творчість, любов, пізнання, впевненість у собі, активна життєдіяльність, громадське визнання, свобода як незалежність у вчинках та діях, самостійність як незалежність у вчинках та судженнях, життєва мудрість, краса природи та мистецтва тощо.

Звісно, кожен вибудовує свою ієрархію цінностей самостійно, і важливо, щоб головним принципом ставлення до інших людей була саме толерантність.

Гуманітарна освіта об'єднує людей, вона є толерантною за своїм потенціалом, долає спеціалізацію, яка нерідко роз'єднує всіх. До цінностей гуманітарної освіти цілком закономірно ми можемо віднести толерантність, здатність людини розуміти та цінувати культури різних народів та епох, вміло користуватися словом для розуміння, взаємодії та співробітництва.

Багаторічна освітня практика доводить, що гуманітарна освіта, в основі якої лежить любов до слова, розвиває в людині любов до пізнання.

Аналізуючи освітню практику за останні 10–20 років, можемо стверджувати, що головним в гуманітарній освіті є цінність, яка базується на людських стосунках, як безперервний зв'язок поколінь, як збереження класичних культурних сенсів та створення нових, сучасних. Зауважимо, цінності не передаються таким шляхом, як знання. Шлях засвоєння цінностей знаходиться в площині емоційного досвіду, пам'яті серця тощо. Адже повнота переживань кожного моменту життя, здатність задовольнятися ним, відкривають людині багатогранність зв'язків зі світом, розвивають бажання роздумувати про сенс життя як про найвищу цінність.

Мета гуманітарної освіти передбачає спрямованість перспектив педагогічної спільноти — створити умови для становлення творчого, морального, рефлексивного ставлення студента до власного

життя, своєї освіти, власного професійно-особистісного становлення.

У процесі навчання, спілкування, самопізнання вибудовується уява студента про сенс своєї освіти. І, звісно, саме в процесі спілкування педагога та студента, у спілкуванні студентів з культурою, відбувається народження цінностей та сенсів гуманітарної освіти. Вступаючи в діалог, кожна людина не тільки формує свої цінності, своє “я”, а й через ставлення до себе інших людей пізнає в собі людину.

В історико-педагогічному контексті вищої педагогічної освіти ХХІ ст. діяльність педагогів, вчених та їх орієнтація на діалоговий стиль викладання розглядається як педагогічний факт та об'єкт сучасного науково-теоретичного осмислення.

Духовний досвід, основні моральні аспекти навчання та виховання найбільш ефективно передаються не в словах, не в поняттях, не в повчаннях, а передусім у способі поведінки, в практиці, в діях, завдяки яким можна зайняти активну позицію в будь-якому соціумі та, відповідно, приносити користь.

У сучасній освітній практиці діалогова позиція педагога, вихователя, наставника стає необхідною умовою успішного професійного становлення майбутнього фахівця і є предметом особливої педагогічної уваги.

Доцільним у вихованні толерантності в процесі підготовки фахівців у сучасних соціокультурних умовах може бути викладання варіативного курсу “Діалог в освіті як засіб становлення толерантності”, який відкриває широкі можливості для застосування сучасних освітніх технологій на лекційних та практичних заняттях. Зауважимо, засвоєння студентами сучасних освітніх технологій дає можливість активно включати в освітній процес навчальні конференції. Мета навчальної конференції передбачає, зокрема:

- включення студентів в активний пізнавальний процес, розвиток критичного мислення;
- збагачення методичного досвіду студентів шляхом засвоєння ними алгоритму організації навчальної конференції;
- розширення пізнавального кругозору, занурення в методологічний контекст проблеми;
- формування комунікативних та аналітичних умінь у процесі роботи;
- стимулювання вільного самостійного читання, відбір ціннісних пріоритетів, виховання толерантності у майбутніх професіоналів у будь-якій галузі;
- ініціювання креативності, відповідальності та самостійності студентів як майбутніх професіоналів у різних галузях тощо.

Розкриємо послідовність діяльності викладача, який вирішує організаційні завдання та створює умови для проведення конференції на прикладі підготовки конференції за темою: “Розробка та захист індивідуальних програм саморозвитку толерантної свідомості”.

Перший етап — підготовчий. Етап включає в себе знайомство студентів з темою конференції та відбір кожним студентом своєї індивідуальної програми, та має такі чотири компоненти:

- систематизація здобутих знань і технологічних карт;
- рефлексивний аналіз індивідуального становлення толерантної свідомості;
- узагальнення власного досвіду толерантної поведінки;
- вибір перспектив саморозвитку толерантної свідомості.

Зауважимо, всі студенти групи розподіляються на секції по п’ять осіб, в кожній секції визначається лідер. Кожен студент шляхом самостійної роботи складає творчу індивідуальну програму саморозвитку толерантної свідомості.

Звичайно, програма не повинна бути формальною; кожний студент шукає свою форму її втілення: твір-есе, матриця, проект, відкритий портфель, наукова стаття тощо.

Другий етап — організація роботи секції конференції. Робота кожної секції організовується її керівником (студентом) і включає такі функції:

- право кожного виступати з повідомленнями;
- регламент (4–5 хвилин);
- протокол роботи секції;
- обговорення кожного виступу в режимі дискусії;
- рейтингова оцінка всіх доповідей.

Варто зазначити, всі студенти секції працюють над створенням ситуації успіху своєму представнику на пленарному засіданні: оформлюють рекламну афішу, готують дидактичний матеріал, беруть участь у корекції змісту тощо.

Третій етап — організація роботи пленарного засідання конференції. Кожен лідер секції презентує свого доповідача; доповідач виступає зі своїм повідомленням; всі студенти заповнюють свої індивідуальні аркуші: що нового я дізнався? чому я навчився? які можливості конференції я використав?

Четвертий етап — рефлексивний. Викладач узагальнює точки зору студентів і фіксує їх в остаточних підсумках конференції.

Усі програми студентів доцільно зібрати в спільний “портфель” (папка з файлам), в якому кожен файл — це творчий портрет автора. Цим “портфелем” під назвою “Діалог як спосіб становлення толерантності” студенти можуть постійно користуватися для пошуку індивідуальних перспектив і проектів.

Таким чином, включення навчальних конференцій у навчально-виховний процес сучасного вищого навчального закладу створює умови для професійно-особистісного становлення майбутніх громадян, стимулює їх наукову та

індивідуальну творчість, забезпечує розвиток організаторських здібностей, збагачує досвід толерантної поведінки студентів, майбутніх висококваліфікованих фахівців, сучасних професіоналів у будь-якій галузі життєдіяльності людини.

Література

1. *Бахтин М. М.* Эстетика словесного творчества. — М., 1979.
2. *Буш Г.* Диалогика и творчество. — Рига, 1985.
3. *Галицких Е. О.* От сердца к сердцу: Мастерские ценностных ориентаций. — СПб., 2002.
4. *Гершунский Б. С.* Философия образования в XXI веке. — М., 1997.
5. *Мамардашвили М.* Этика мышления. — М., 2000.
6. *Ухтомский А. А.* Доминанта души. — Рыбинск, 2000.
7. *Учитель и ученик: Возможность диалога и понимания.* — Т. 2 / Под общ. ред. Л. И. Семиной. — М., 2002.